

دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه

دانشکده پزشکی

گروه پزشکی اجتماعی و خانواده

طرح درس ترمی

عنوان درس : اصول خدمات سلامت **مخاطبان:** دانشجویان ترم اول پزشکی - مقطع علوم پایه
تعداد واحد: ۱/۵۳ **واحد نظری** **ساعت پاسخگویی به سوالات فراگیر:** سه شنبه ها - ساعت ۱۲ تا ۱۴
زمان ارائه درس: ساعت ۸ لغایت ۱۰ روزهای یکشنبه هر هفته نیمسال اول تحصیلی ۹۹-۹۸
مدرس: دکتر علی عزیزی متخصص پزشکی اجتماعی
درس پیش نیاز: ندارد

هدف کلی درس: آشنایی دانشجویان با اصول اولیه و زیر بنایی خدمات سلامت

اهداف کلی جلسات : بر اساس رئوس مطالب سرفصل دروس (جهت هر جلسه یک هدف)

آشنایی دانشجویان با:

- ۱- کلیات و تاریخچه سلامت عمومی در ایران و جهان
 - ۲- مفاهیم سلامت و بیماری و سطوح پیشگیری
 - ۳- نظام مراقبت های اولیه سلامت (1) PHC
 - ۴- نظام مراقبت های اولیه سلامت (2) PHC
 - ۵- آموزش و ارتقای سلامت
 - ۶- عوامل محیطی مرتبط با سلامت (هوا، آب، مواد زائد جامد و پسماندها، مواد غذایی)
 - ۷- عوامل اجتماعی مرتبط با سلامت
 - ۸- سلامت و ایمنی محیط کار
 - ۹- اصول و کلیات ایمن سازی
 - ۱۰- اصول مدیریت خدمات سلامت
 - ۱۱- سازمان های محلی، ملی و فراملی مرتبط با سلامت
 - ۱۲- سیمای سلامت در جهان و ایران بر اساس شاخص ها
 - ۱۳- حقوق دریافت کنندگان خدمات سلامت
- اهداف ویژه به تفکیک اهداف کلی هر جلسه:**
- ۱- **هدف کلی جلسه اول:** آشنایی دانشجویان با کلیات، تعاریف و مفاهیم بهداشت عمومی
- اهداف ویژه جلسه اول:** در پایان دانشجویان قادر باشند
- ۱-۱- مفهوم بهداشت عمومی را بیان کنند.
 - ۲-۱- وظایف و کاربردهای بهداشت عمومی را شرح دهند.
 - ۳-۱- بهداشت عمومی را از دیدگاه سازمان جهانی بهداشت تعریف نمایند.
 - ۴-۱- چشم انداز بهداشت عمومی از دیدگاه سازمان جهانی بهداشت را در هزاره سوم شرح دهند.
 - ۵-۱- دامنه فعالیت های بهداشت عمومی را بیان کنند.

۲-هدف کلی جلسه دوم: آشنایی با مفاهیم سلامت و بیماری و سطوح پیشگیری

اهداف ویژه جلسه دوم: در پایان دانشجویان قادر باشند:

- ۱-۲- تعریف سلامت را از دیدگاه های مختلف بیان نمایند.
- ۲-۲- سلامت را از دیدگاه اکولوژیک بیان نمایند.
- ۳-۲- تعریف سازمان بهداشت جهانی را در خصوص سلامت بیان نمایند.
- ۴-۲- مفهوم آماری سلامت و موارد اشکال را توضیح دهند.
- ۵-۲- ابعاد چندگانه سلامت را بشناسد و برای آنها مثل های عینی ارائه دهند.
- ۶-۲- مفهوم بیماری، طیف و سیر طبیعی بیماری را شرح دهند.
- ۷-۲- پدیده کوه یخ بیماری را تعریف نمایند.
- ۸-۲- مدل های مختلف اکولوژیک نحوه ایجاد بیماری را ترسیم نمایند.
- ۹-۲- مفهوم عوامل خطر را توضیح و برای چند بیماری شایع تعدادی از عوامل خطر را بیان نمایند.
- ۱۰-۲- مرحله آمادگی برای ابتلاء به یک بیماری را توضیح و عوامل موثر بر آن را شرح دهند.
- ۱۱-۲- اصطلاحات مرحله ناتوانی بیماری ها تعریف نمایند.
- ۱۲-۲- مفاهیم پیشگیری و انواع مداخله را توضیح دهند.
- ۱۳-۲- انواع پیشگیری ها (ابتدایی - اولیه - ثانویه - ثالثیه) را تعریف و مصادیق عینی آن را شرح دهند.

۳-هدف کلی جلسه سوم: آشنایی دانشجویان با نظام مراقبت های اولیه سلامت (1) PHC

اهداف ویژه جلسه سوم: در پایان دانشجویان قادر باشند

- ۱-۳- بهداشت برای همه (HFA) را تعریف نمایند.
- ۲-۳- اصول و زیربنای سیاست بهداشت برای همه (HFA) را تشریح نمایند.
- ۳-۳- اصولی که به منظور تامین مراقبت های بهداشتی اولیه (HFA) باید مورد توجه باشد را تحلیل نمایند.
- ۴-۳- مداخلات ارتقایی، پیشگیری، درمانی و بازتوانی برای یک مشکل مربوط به سلامتی را طراحی کنند.
- ۵-۳- شاخص های جهانی ۱۲ گانه ارزشیابی بهداشت برای همه را توضیح دهند.
- ۶-۳- اهداف و استراتژیهای بهداشت برای همه در قرن ۲۱ را توضیح دهند.
- ۷-۳- اصول اولیه PHC را تعریف و تشریح نمایند.
- ۸-۳- اجزاء و محتوای PHC را بیان نمایند.
- ۹-۳- سطوح مراقبت ای بهداشتی را بیان و برای آنها مثال هایی ارائه نمایند.

۴-هدف کلی جلسه چهارم: آشنایی دانشجویان با نظام مراقبت های اولیه سلامت (2) PHC

اهداف ویژه جلسه چهارم: در پایان دانشجویان قادر باشند

- ۱-۴- سطوح مختلف ارائه خدمت در شبکه بهداشتی درمانی کشور را تشریح نمایند.
- ۲-۴- شرح وظایف سطوح مختلف ارائه خدمت در شبکه بهداشتی درمانی کشور را توضیح دهند.
- ۳-۴- ضوابط گسترش واحدهای بهداشتی کشور را شرح دهند.
- ۴-۴- سطح بندی و ادغام خدمات و ارائه خدمت از طریق نظام ارجاع را توضیح دهند.
- ۵-۴- خصوصیات نظام ارائه خدمات بهداشتی کشور در زمینه مراقبت های بهداشتی اولیه را توضیح دهند.
- ۶-۴- مشخصات و شرح وظایف خانه های بهداشت مراکز بهداشتی درمانی روستائی را تشریح نمایند.
- ۷-۴- مشخصات و شرح وظایف مراکز بهداشتی درمانی شهری و پایگاه های بهداشتی را توضیح دهند.

۵-هدف کلی جلسه پنجم: آشنایی دانشجویان با آموزش و ارتقای سلامت

اهداف ویژه جلسه پنجم: در پایان دانشجویان قادر باشند

- ۵-۱- انقلاب اول و دوم در بهداشت عمومی را شرح دهند.
- ۵-۲- اهمیت نقش برنامه های آموزش بهداشت و ارتقای سلامت در انقلاب دوم را بیان کنند.
- ۵-۳- آموزش بهداشت و ارتقای سلامت را تعریف کنند.
- ۵-۴- دلایل استفاده از نظریه ها و الگوها در مداخلات بهداشتی را فهرست کنند.
- ۵-۵- نظریه و الگو را تعریف کنند.
- ۵-۶- مهمترین الگوهای برنامه ریزی در آموزش بهداشت را توضیح دهند.
- ۵-۷- مهمترین نظریه ها و الگوهای تغییر رفتار را شرح دهند.
- ۶- هدف کلی جلسه ششم: آشنایی دانشجویان با عوامل محیطی مرتبط با سلامت (آب، مواد زائد جامد و پسماندها)

اهداف ویژه جلسه ششم: در پایان دانشجویان قادر باشند

- ۶-۱- اهمیت آب آشامیدنی سالم را توضیح دهند.
- ۶-۲- بیماری های منتقله از طریق آب را لیست نمایند.
- ۶-۳- استانداردهای کیفیت میکروبی آب را تعریف نمایند.
- ۶-۴- گروههای مختلف بیماریها که آب در انتقال آن نقش دارد را نام ببرند.
- ۶-۵- روش های بهیازی آی آشامیدنی را توضیح دهند.
- ۶-۶- انواع زباله های شهری، صنعتی، بیمارستانی را بیان کنند.
- ۶-۷- خطرات و زیان های ناشی از عدم کنترل زباله های شهری، صنعتی و روستایی را تشریح نمایند.
- ۶-۸- روش های دفع زباله ها را توضیح دهند.

۷- هدف کلی جلسه هفتم: آشنایی دانشجویان با عوامل محیطی مرتبط با سلامت (هوا، مواد غذایی)
اهداف ویژه جلسه هفتم: در پایان دانشجویان قادر باشند:

- ۷-۱- آلودگی هوا را تعریف کنند.
- ۷-۲- اهمیت آلودگی هوا را شرح دهند.
- ۷-۳- منابع آلودگی هوا و سهم آنها در تولید آلاینده ها را تشریح نمایند.
- ۷-۴- تقسیم بندی آلاینده های هوا (از نظر منشاء(اولیه - ثانویه) را تشریح نمایند.
- ۷-۵- تقسیم بندی آلاینده های هوا از نظر اثرات فیزیولوژیکی(خفه کننده ها، تحریک کننده ها، سموم سیستمیک، ترکیبات مخدر و بیهوش کننده، مواد سرطان زا) را تشریح نمایند.
- ۷-۶- بیماری های مهم ناشی از آلودگی هوا در انسان را بیان نمایند.
- ۷-۷- عوامل آلودگی مواد غذایی را بشناسند و نقش و اهمیت هریک از آن ها را توضیح دهند.
- ۷-۸- راهکارهای عملی پیشگیری از آلودگی های ثانویه مواد غذایی را بیان کنند.
- ۷-۹- مهمترین باکتری ها و ویروس های عامل مسمومیت های غذایی را نام ببرند.

۸- هدف کلی جلسه هشتم: آشنایی دانشجویان با عوامل اجتماعی مرتبط با سلامت

- ۸-۱- تاریخچه عوامل اجتماعی تعیین کننده سلامت را توضیح دهند.
- ۸-۲- مفاهیم عوامل اجتماعی تعیین کننده سلامت را بیان نمایند.
- ۸-۳- ارتباط عوامل اجتماعی و پیامد های سلامت را تشریح نمایند.
- ۹- هدف کلی جلسه نهم: آشنایی دانشجویان با سلامت و ایمنی محیط کار (تاریخچه، تعاریف، اصول و دامنه)

اهداف ویژه جلسه نهم: در پایان دانشجویان قادر باشند:

- ۹-۱- بهداشت حرفه ای را تعریف نمایند.
- ۹-۲- علل بوجود آمدن علم بهداشت حرفه ای و اهمیت آن را توضیح دهند.
- ۹-۳- مشاغل و صناعی که شروع کننده و اجرا کننده علم بهداشت حرفه ای بودند را نام ببرند.
- ۹-۴- افرادی که در تاریخ شروع کننده و طراح این علم بوده اند را نام ببرند.
- ۹-۵- زمان و جایگاه علم بهداشت حرفه ای در ایران را توضیح دهند.
- ۹-۶- تعاریف بهداشت حرفه ای از دیدگاه سازمان جهانی بهداشت و سازمان بین المللی کار را توضیح دهند.
- ۹-۷- اصول بهداشت حرفه ای را شرح دهند.
- ۹-۸- اهداف بهداشت حرفه ای و راه های دستیابی به آن را بیان نمایند.
- ۹-۹- سیاست های بهداشتی مرتبط با بهداشت حرفه ای در ایران را شرح دهند.
- ۹-۱۰- شرایط بهداشت حرفه ای و توسعه پایدار را درک کنند.
- ۹-۱۱- مثالهایی از راه های دستیابی به اهداف بهداشت حرفه ای بیان نمایند.
- ۱۰-هدف کلی جلسه دهم: آشنایی دانشجویان با اصول و کلیات ایمن سازی**
- اهداف ویژه جلسه دهم: در پایان دانشجویان قادر باشند**
- ۱۰-۱- اصطلاحات و تعاریف مرتبط با واکسیناسیون را توضیح دهند.
- ۱۰-۲- اساس ایمونولوژیک واکسن ها را شرح دهند.
- ۱۰-۳- عوامل تعیین کننده ایمنی در واکسیناسیون را بیان نمایند.
- ۱۰-۴- انواع ایمنی در انسان را توضیح دهند.
- ۱۰-۵- واکسن های موجود را فهرست نمایند.
- ۱۰-۶- موارد منع واکسیناسیون را توضیح دهند.
- ۱۰-۷- برنامه ایمن سازی را در کودکان بیان نمایند.
- ۱۰-۸- برنامه ایمن سازی را در زنان باردار بیان نمایند.
- ۱۰-۹- نحوی تلقیح واکسن های مختلف را بیان نمایند.
- ۱۰-۱۰- موارد ویژه مصرف واکسن ها را بیان نمایند.
- ۱۰-۱۱- نحوی نگهداری واکسن ها در یخچال شرح دهند.
- ۱۰-۱۲- مشکلات موجود در نگهداری صحیح واکسن را بیان نمایند.
- ۱۱-هدف کلی جلسه یازدهم: آشنایی دانشجویان با اصول مدیریت خدمات سلامت**
- اهداف ویژه جلسه یازدهم: در پایان دانشجویان قادر باشند:**
- ۱۱-۱- مدیریت و برنامه ریزی در بهداشت و درمان را تعریف کنند.
- ۱۱-۲- اهداف یک برنامه ریزی دقیق بهداشتی را توضیح دهند.
- ۱۱-۳- اصول مدیریت را توضیح دهند.
- ۱۱-۴- روش ها و فنون مدیریت را شرح دهند.
- ۱۱-۵- تفاوت بین ارزیابی و ارزشیابی در بهداشت و درمان را شرح دهند.
- ۱۱-۶- مراحل برنامه ریزی را شرح دهند.
- ۱۱-۷- مشخصات یک برنامه جامع بهداشتی را فهرست نمایند.
- ۱۱-۸- تعریف "مشکل" در بهداشت و درمان را بیان کنند.
- ۱۱-۹- روش های شناخت مشکلات بهداشتی درمانی را در یک جمعیت مشخص را توضیح دهند.
- ۱۲-هدف کلی جلسه دوازدهم: آشنایی دانشجویان با سازمان های محلی، ملی و فراملی مرتبط با سلامت**

اهداف ویژه جلسه دوازدهم: در پایان دانشجو یان قادر باشند:

- ۱-۱۲- مهمترین سازمانهای بین المللی بهداشتی در سطح جهانی را فهرست نمایند.
- ۲-۱۲- اهمیت و ضرورت وجود سازمانهای بین المللی بهداشت را بیان نمایند.
- ۳-۱۲- مهمترین و ظایف هر یک از سازمانهای بین المللی بهداشتی را توضیح دهند.
- ۴-۱۲- مناطق شش گانه سازمان جهانی بهداشت را نام ببرند.
- ۵-۱۲- نظام های عرضه خدمات بهداشتی و درمانی جهان را شرح دهند
- ۶-۱۲- خصوصیات عمده نظام های بهداشتی و درمانی در کشورهای مختلف را توضیح دهند.
- ۷-۱۲- اصول اقدامات بهداشت بین الملل را بیان نمایند.
- ۸-۱۲- حیطه فعالیت سازمان ها و صندوق هایی که مستقیماً در توسعه سلامت نقش دارند را توضیح دهند.
- ۹-۱۲- حیطه فعالیت سازمان ها و برنامه هایی که به طور غیر مستقیم با سلامت در ارتباط می باشند را شرح دهند.

هدف کلی جلسه سیزدهم: سیمای سلامت در جهان و ایران بر اساس شاخص ها

اهداف ویژه جلسه سیزدهم: در پایان دانشجو یان قادر باشند:

- ۱-۱۳- وضعیت دسترسی به خدمات بهداشتی درمانی را در جهان و ایران مقایسه نمایند.
- ۲-۱۳- وضعیت بهداشتی کشور ها را با توجه به شاخص های آن تفسیر نمایند.
- ۳-۱۳- وضعیت بیماری های واگیر دار را در کشور و جهان توصیف نماید.
- ۴-۱۳- وضعیت امنیت غذا و تغذیه را در کشور و جهان شرح دهد.
- ۵-۱۳- وضعیت منابع مالی صرف شده در نظام سلامت در سطح ملی و بین المللی را تفسیر نماید.

هدف کلی جلسه چهاردهم: حقوق دریافت کنندگان خدمات سلامت

اهداف ویژه جلسه چهاردهم: در پایان دانشجو یان قادر باشند:

- ۱-۱۴- ارائه خدمات مطلوب سلامت به بیمار را توضیح دهد.
- ۲-۱۴- نحوه مطلوب ارائه اطلاعات به بیمار را بیان نماید.
- ۳-۱۴- اصل حق انتخاب و تصمیم گیری آزادانه بیمار در دریافت خدمات سلامت باید محترم شمرده شود.
- ۴-۱۴- باید ارائه خدمات سلامت مبتنی بر احترام به حریم خصوصی بیمار(حق خلوت) و رعایت اصل رازداری را توضیح دهد.
- ۵-۱۴- اصل دسترسی به نظام کارآمد رسیدگی به شکایات بیمار را توضیح دهد.

منابع:

- ۱- جلد اول چاپ سوم (۱۳۹۲) کتاب جامع بهداشت عمومی، تألیف دکتر حسین حاتمی و همکاران. (فصل های منطبق با سر فصل درس اصول خدمات سلامت)
- ۲- آخرین چاپ کتابچه برنامه واکسیناسیون کشوری ایران.
- ۳- جلد دوم و سوم درسنامه پزشکی اجتماعی و طب پیشگیری (J . A Park) - ترجمه دکتر حسین شجاعی تهرانی- چاپ چهارم (۱۳۹۱) (فصل های منطبق با سر فصل درس اصول خدمات سلامت)

روش تدریس:

روش تدریس بصورت سخنرانی و با استفاده از اسلاید و وایت برد، توام با طرح سوال می باشد. به منظور ایجاد مشارکت دانشجو یان در امریادگیری در خلال سخنرانی از شیوه پرسش و پاسخ و بحث استفاده می شود.

وسایل آموزشی:

کلاس مناسب با امکانات دیداری – شنیداری (کامپیوتر، ویدئو پروژکتور، وایت بورد یا تخته هوشمند)

سنجش و ارزشیابی

آزمون	روش	سهم از نمره کل (بر حسب درصد)	تاریخ	ساعت
کوئیز	حداقل ۲ بار از هر دانشجو در طول ترم پرسش شفاهی خواهد شد (در ابتدای هر جلسه از تعدادی از دانشجویان از جلسه قبل)	۱۰٪	//////	//////
آزمون میان ترم	کتبی: MCQ و تشریحی	۴۵٪	۹۸/۸/۱۹	۱۲-۱۳
آزمون پایان ترم	کتبی: MCQ و تشریحی	۴۵٪	طبق اعلام آموزش دانشکده	
حضور فعال در کلاس	یک غیبت مجاز می باشد، غیبت دوم ۰/۲۵ و غیبت سوم ۰/۵ نمره کم می شود (مگر با ارائه مدرک قابل قبول) و بیش از ۳ غیبت طبق مقررات آموزش برخورد می گردد.			

مقررات کلاس و انتظارات از دانشجو یان:

رعایت بند الف ماده ۳ رفتار حرفه ای دانشجو یان دانشکده ها و دانشگاه های علوم پزشکی کشور به شرح ذیل:

ماده ۳- رفتار حرفه ای

الف – الزامات کلی دانشجو یان در محیط های آموزشی پژوهشی:

۱-۳ - دانشجو یان باید از ایجاد هر گونه اخلال به هنگام تدریس خودداری نمایند ؛ مصادیق اخلال در هنگام

تدریس مانند:

۱-۳-۱) ورود به کلاس بعد از مدرس

۱-۳-۲) خوردن و آشامیدن

۱-۳-۳) بلند صحبت کردن ، خندیدن و ایجاد سر و صدا

۱-۳-۴) استفاده از تلفن همراه و سایر وسایل صوتی و تصویری

نام و امضای مسئول EDO دانشکده:

تاریخ ارسال :

نام و امضای مدیر گروه:

تاریخ ارسال:

نام و امضای مدرس:

تاریخ تحویل:

جدول زمانبندی درس اصول خدمات سلامت-۱/۵۳ واحد - نیمسال اول تحصیلی ۹۸-۹۹

روز و ساعت جلسه : یکشنبه ۸ تا ۱۰

جلسه	تاریخ	موضوع	مدرس
۱	۹۸/۷/۷	کلیات و تاریخچه سلامت عمومی در ایران و جهان	دکتر عزیزی
۲	۹۸/۷/۱۴	مفاهیم سلامت و بیماری و سطوح پیشگیری	دکتر عزیزی
۳	۹۸/۷/۲۱	نظام مراقبت های اولیه سلامت (1) PHC	دکتر عزیزی
۴	۹۸/۷/۲۸	نظام مراقبت های اولیه سلامت (2) PHC	دکتر عزیزی
۵	۹۸/۸/۵	آموزش و ارتقای سلامت	دکتر عزیزی
۶	۹۸/۸/۱۲	عوامل محیطی مرتبط با سلامت (آب، مواد زائد جامد و پسماندها)	دکتر عزیزی
۷	۹۸/۸/۱۹	عوامل محیطی مرتبط با سلامت (هوا، مواد غذایی)	دکتر عزیزی
۸	۹۸/۸/۲۶	عوامل اجتماعی مرتبط با سلامت	دکتر عزیزی
۹	۹۸/۹/۳	سلامت و ایمنی محیط کار	دکتر عزیزی
۱۰	۹۸/۹/۱۰	اصول و کلیات ایمن سازی	دکتر عزیزی
۱۱	۹۸/۹/۱۷	اصول مدیریت خدمات سلامت	دکتر عزیزی
۱۲	۹۸/۹/۲۴	سیمای سلامت در جهان و ایران بر اساس شاخص ها	دکتر عزیزی
۱۳	۹۸/۱۰/۱	حقوق دریافت کنندگان خدمات سلامت	دکتر عزیزی